

KEFALET VE BAĞIMSIZ GARANTİ SÖZLEŞMELERİNİN SONA ERME HALLERİ

TERMINATION OF SURETY AND GUARANTEE CONTRACTS

Onur ŞAHİN*

Özet: Kişisel teminat sözleşmelerinden en yaygın olarak kullanılan kefalet sözleşmeleri ve bağımsız garanti sözleşmeleri, kimi benzerlikler taşımanın yanı sıra, sona erme halleri bakımından önemli farklılıklar barındırmaktadır. Sona erme hallerinin önemli farklılıklar göstermesinin en başta gelen sebebi, garanti sözleşmesinin temelde yer alan sözleşmeden bağımsız olmasına rağmen kefalet sözleşmesinin fer'i niteliğe sahip olmasıdır. Buna ilaveten, kefalet sözleşmesinin sona erme halleri kanunda düzenlenmişken garanti sözleşmesinin sona ermesine ilişkin kanunda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kefalet, Garanti, Sona Erme, Kişisel Teminat Sözleşmeleri

Abstract: Surety and guarantee contracts are the most common types of personal guarantee contracts. Although they have some resembling aspects, there are significant differences when it comes to termination. The foremost reason is that a guarantee contract is independent from the underlying contract, on the other hand, a surety contract has ancillary character. In addition, the termination of surety contract is enacted in the Turkish Code of Obligations but there is no regulation on the termination of guarantee contract.

Keywords: Suretyship, Guarantee, Termination, Personal Guarantee Contracts

I. Giriş

Birçok ülkede kişisel teminat enstrümanları arasında en çok öne çıkan türleri kefalet ve bağımsız garanti sözleşmeleridir. Tarihsel bakımdan ilk ortaya çıkan tür kefalet sözleşmeleridir. Kefalet sözleşmelerinde, teminat altına alınan borç ve temin yükümlülüğü arasında daha sıkı bir ilişki vardır ve kefaletin geçerliliği, kapsamı ve koşulları

* Avukat, İstanbul Barosu, Galatasaray Üniversitesi Özel Hukuk Doktora Programı Öğrencisi

asıl borç ile doğrudan bağlıdır. Uygulamada daha sonra ortaya çıkan tür ise garanti sözleşmeleridir. Garanti sözleşmelerinin geçerliliği, kapsamı ve koşulları, kefalet sözleşmesinin aksine asıl borç ile doğrudan bağlantılı değildir.¹

Her ikisi de kişisel teminat sözleşmesi olsa da, birbirlerinden farklı özelliklere sahiptirler ve dolayısıyla farklı hallerde sona ermektedirler. Kefalet ve garanti sözleşmeleri arasındaki farkların en başında geleni ve en önemlisi, kefalet sözleşmeleri asıl borca bağlı fer'i nitelikliken, garanti sözleşmelerinin asıl borçtan bağımsız olmalarıdır. Buna ek olarak kefalet sözleşmeleri ve sona erme halleri, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olmasına rağmen garanti sözleşmeleri kanunda düzenlenmemiştir. Ayrıca TBK md. 603'te kefaletin şekline, kefil olma ehliyetine ve eşin rızasına ilişkin hükümlerin kişisel teminat amacıyla başka ad altında yapılan sözleşmelere de uygulanacağı belirtilmiş fakat sona ermeye ilişkin herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir.

Kefalet ve garanti sözleşmeleri birbirinden farklı özelliklere sahip olsalar da, zaman zaman iki sözleşmenin benzerlik gösterdiği de görülmektedir. Buna rağmen iki sözleşmenin sona erme hallerinin karıştırılmadan daha net anlaşılabilmesi için ayrı ayrı incelemenin çalışmamız açısından daha yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Çalışmamızın birinci bölümünde, kefalet sözleşmelerinin sona erme halleri ele alınmıştır. İlk başlıkta asıl alacağına bağlı sona erme halleri tek tek incelenmiş, ikinci başlıkta süre bakımından sona erme belirli ve belirsiz süreli sözleşmeler açısından ayrı ayrı alt başlıklarda açıklanmıştır. Takip eden başlıklarda kefalet sözleşmesinden dönme, çalışanlara kefaletle özgü sona erme, borcun nakli halinde sona erme ve alacaklıdan kaynaklanan sebeplerle sona erme incelenmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise garanti sözleşmesinin hangi hallerde sona erdiği ele alınmıştır. Bu bölümde kefalet sözleşmesine benzer sona erme halleri kısaca açıklanmış ve farklılık arz eden kı-

¹ Ulrich Drobnig, "Recent Legislative Trends in the Field of Personal Security", European Business Organization Law Review, C.2, S.3-4, 2001, s.512; Bernhard Kocek, "Loan Sales and the Transfer of Collateral Under Austrian Law", Journal of International Banking Law and Regulation, C.25, S.8, s.368.

sımlar daha detaylı irdelenmiştir. Birinci bölüme paralel olarak önce asıl borca bağlı sona erme halleri üzerinde durulmuş ve daha sonraki başlıklarda sırasıyla; süre bakımından sona erme, sözleşmeden dönme, asıl borçlu ve garanti veren sıfatlarının birleşmesi, borcun nakli ve alacağın temliki hallerinde garanti sözleşmesinin sona ermesi incelenmiştir.

II. Kefalet Sözleşmelerinin Sona Erme Halleri

Kefalet sözleşmesinin ilk akla gelebilecek olan sona erme hali, kefilin kefalet sözleşmesinden doğan borcunu ifa etmesidir. Böylelikle kefil, asıl borçluya karşı alacaklının haklarına halef olur.² Ancak bunun yanında aşağıda açıklanacak olan hallerde de kefalet sözleşmesi, sona ermektedir.

1. Asıl Borca Bağlı Olarak Sona Erme

Fer'i hak ve borçlar, asıl borca bağlı ve kural olarak, ancak asıl borç mevcut ve geçerli durumda iken mevcut ve geçerli olabilmektedir. Bu nedenle, asıl borç sona erince, asıl borca bağlı fer'i borçlar da sona ermektedir.³ Kefalet sözleşmesinden doğan borcun, asıl borca bağlı fer'i niteliğe sahip olmasından dolayı asıl borca bağlı olarak sona ermesi mümkündür. TBK md. 598'de asıl borcun sona ermesi halinde, buna bağlı olarak kefilin sorumluluğunun da sona ereceği düzenlenmiştir. TBK md. 598/I:

“Hangi sebeple olursa olsun, asıl borç sona erince, kefil de borcundan kurtulur”.

Madde metninde özellikle üzerinde durulması gereken husus, asıl borcun hangi sebeple olursa olsun sona ermesi halinde kefilin de borcundan kurtulacağıdır. Asıl borcun, birçok farklı şekilde sona ermesi mümkündür ve dolayısıyla, asıl borcun sona erme sebebi kefaletin sona ermesi bakımından önem taşımamaktadır⁴. Ayrıca kefil, TBK. md.

² Necip Bilge, “Kefilin Alacaklıya Halef Olmasından Doğan Bazı Meseleler” (Halef), *AHFD*, C.11, S.1-2, s.282.

³ Necip Bilge, “Kefilin Mesuliyetinin Şümulü”, *AHFD*, C.13, S.1-2, s.89; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Genişletilmiş 7. Bası, Ankara, 2006, s.618.

⁴ Burak Özen, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi,

582/III'ün emredici hüküm olmasından dolayı asıl borca bağlı olarak kefalet borcunun sona ermesi hakkından önceden feragat edemez.⁵

a. İfa

Asıl borç, borçlu tarafından temerrüde düşmeden ifa edilebilir ve bu durumda kefalet sözleşmesinden doğan borç, kendiliğinden sona ermektedir.⁶ Ancak asıl borç kısmen ifa edilirse kefalet sözleşmesinden doğan borç da kısmen sona ermiş olmaktadır.⁷

İfa sonucu sona erme bakımından, kredi sözleşmelerine verilen kefaletlerin ayrıca ele alınması gerekmektedir. Süresiz olarak ve cari hesap kapsamında verilen kredilerde, asıl borçlunun belli bir dönemde kredi borcunu sıfırlaması borcu sona erdirmeyecektir. Çünkü asıl borçlunun, cari hesap kapsamında tekrar kredi kullanması mümkündür ve dolayısıyla borç devam etmektedir. Bu nedenle kefilin borcu da sona ermeyecektir.⁸

b. İbra

İfaya paralel olarak; ibra halinde de asıl borç sona ermektedir. İbranın bir sözleşme olduğu kabul edilmekte ve bu kapsamda; alacaklı, borçlu ile yaptığı sözleşme sonucu onu borcundan kurtarmaktadır⁹. Alacaklının asıl borçluyu ibra etmesi durumunda asıl borç sona ermekte ve buna bağlı olarak kefilin borcu da sona ermektedir.¹⁰

c. Takas

Takas, borç ilişkisi taraflarından birinin tek taraflı beyanı ile aynı

⁵ İstanbul, 2012, s.517.

⁶ Gülçin Elçin Grasinger, Borçlar Kanununa Göre Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkânları, İstanbul, 1996, s.126.

⁷ Seza Reisoğlu, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Kefalet, Ankara, 1992, s.224; Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, İstanbul, 2010, s.791.

⁸ Özen, Kefalet, s.517; Grassinger, s.126; Gökhan Şahan, Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Ankara, 2009, s.120

⁹ YHGK 2002/19-426 E., 2002/513 K., 12.06.2002 T.; Y. 19. HD. 2012/9018 E., 2012/14916 K., 11.10.2012 T.; Y. 11. HD 2011/5684 E., 2012/13371 K., 14.09.2012 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

¹⁰ Kürşat N. Turanboy, İbra Sözleşmesi, Ankara, 1998, s.26 vd.; Kılıçoğlu, s.621.

¹¹ Grasinger, s.130; Özen, Kefalet, s.522; Senai Olgaç, Kefalet, Ankara, 1978, s.118.

cins ve muaccel borçların birbirini karşıladığı oranda sona ermesidir.¹¹ Takasta önemli olan durum, asıl borçlunun takası ileri sürme hakkının bulunmasına rağmen bu hakkı ileri sürmemiş olmasıdır. Bu duruma ilişkin çözüm TBK md.140'ta yer almakta ve madde metnine göre; asıl borçlunun takası ileri sürme hakkı bulundukça, kefilin de ifada bulunmaktan kaçınmaya hakkı mevcuttur. Bir başka önemli durum ise, asıl borçlunun takas hakkını ileri sürmekten vazgeçmesidir. TBK md.591/II'de kefil, asıl borçlunun kendine ait def'ilerinden vazgeçmiş olsa dahi, bunu alacaklıya karşı ileri sürebileceği düzenlenmiştir ancak takasın bir def'i olmaması nedeniyle 591. madde burada uygulama alanı bulamayacaktır ve kefilin sorumluluğu devam edecektir.

d. Yenileme

Yenileme, TBK md. 133 kapsamında borcu sona erdiren sebeplerden biri olarak yer almaktadır. Yenileme, mevcut bir borcun yeni bir borç yaratılarak sona erdirilmesi olarak tanımlanabilir.¹² Bu doğrultuda, asıl borçlu ve alacaklı aralarında yenileme anlaşması yaparak önceki borcu sona erdirerek yeni bir borç oluşturabilirler. Ancak fer'ilik ilkesi gereği; oluşturulan yeni borç için önceki borca bağlı olarak verilmiş olan kefalet devam ettirilemeyecek ve bu amaçla yeni borç için yeni bir kefalet sözleşmesi akdetmek gerekecektir.¹³

Eski ve yeni borç arasında sebep bakımından bir farklılık yoksa bu yenileme olarak değil borç ikrarı olarak nitelenmektedir. Bu kapsamda, sadece borç miktarının veya ifa şartlarının değiştirilmesi tek başına yenileme için yeterli olmayacaktır.¹⁴ Kefalet sözleşmeleri kapsamında, mevcut borç için yeni bir kefaletname imzalamak borcun yenilenmesi olarak kabul edilmemektedir.¹⁵

¹¹ Kılıçoğlu, s.394; M. Kemal Oğuzman, Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 8. Bası, İstanbul, 2010, s.452; Kenan Tunçomağ, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, İstanbul, 1968, s.670; Fikret Eren, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2003, s.1215.

¹² Tennur Koyuncuoğlu, Türk ve İsviçre Hukukunda Borcun Yenilenmesi, İstanbul, 1972, s.101; Kılıçoğlu, s.623; Oğuzman, Öz, s.435; Tunçomağ, s.658; Eren, s.1215.

¹³ Reisoğlu, s.228; Koyuncuoğlu, s.101; Grassinger, s.129; Y. 19. HD. 2005/2261 E., 2005/13044 K., 26.12.2005 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

¹⁴ YHGK 2012/11-666 E., 2013/238 K., 13.02.2013 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

¹⁵ Y. 12. HD. 2010/29024 E., 2011/9547 K., 16.05.2011 T.; Y. 19. HD 2005/2261 E., 2005/13044 K., 26.12.2005 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

e. Birleşme

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi, TBK md.135 kapsamında borcu sona erdiren sebeplerdendir. Dolayısıyla fer'i nitelikteki kefalet borcu da sona erecektir.¹⁶ Borçlunun, alacaklının tek mirasçısı olması veya alacaklının, borçlunun tek mirasçısı olması gibi hallerde alacaklı ve borçlu sıfatının birleştiği görülmektedir. Alacaklı ve kefil sıfatının birleşmesi halinde de kefaletin sona ereceğinin kabulü gerekmektedir. Çünkü bir kişinin kendi alacağına karşılık borçluya kefil olması beklenemez.¹⁷

TBK md. 598/II'de ise borçlu ve kefil sıfatının birleşmesi halinde alacaklının kefalet sebebiyle sahip olduğu hakların devam edeceği belirtilmiştir. Madde metninde kefalet ilişkisinin sona erip ermeyeceği yönünde açık bir düzenleme bulunmamaktadır ancak maddenin gerekçesinde borçlu ve kefil sıfatının birleşmesi halinde kefaletin sona ereceği belirtilmiştir. Bununla birlikte; alacaklının hak kaybına uğramaması için kefalet sebebiyle sahip olduğu özel yararların kefalet ilişkisi sona ermemiş gibi devam edeceği belirtilmiştir. *Reisoğlu ve Tandoğan* ise, kefil ve borçlu sıfatlarının birleşmesi durumunda, TBK md. 135 kapsamında bir birleşme meydana gelmeyeceğini ve dolayısıyla kefaletin sona ermeyeceğini belirtmişlerdir. Bu durumda bir kişinin iki farklı hukuki sebeple borç altında olacağını öne sürmüşlerdir.¹⁸

f. İfa İmkânsızlığı

TBK md. 136'da, borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle, borcun ifasının imkânsız hale gelmesi, borcu sona erdiren sebeplerden biri olarak düzenlenmiştir. Buradaki imkânsızlık hali, sonradan ortaya çıkan objektif imkânsızlık halidir.¹⁹ Borcun ifasının imkânsız hale gelmesiyle, kefilin sorumluluğu da sona ermektedir.

İmkânsızlık halinde ortaya çıkabilecek olan durumlardan biri ise asıl borçlunun kusuru olmaksızın, kefilin kusuru ile asıl borcun ifasının imkânsız hale gelmesidir. Doktrinde bu hususta görüş birliği yoktur. Bir görüş, kefilin asıl borcu kusuruyla imkânsız hale getirmesi

¹⁶ Reisoğlu, s.226; Grassinger, s.127; Özen, Kefalet, s.525.

¹⁷ Tunçomağ, s.668.

¹⁸ Reisoğlu, s. 227; Tandoğan, s.793.

¹⁹ Kılıçoğlu, s.629.

durumunda kefalet borcunun fiil sorumluluğuna dönüşeceğini belirtmektedir.²⁰ Bir diğer görüşe göre; kefilin kendi kusurundan yararlanarak borcun sona erdiğini ileri sürmesi hakkın kötüye kullanılması olacağından kefalet sözleşmesinden doğan borç devam edecektir.²¹ Kanımızca, burada kefilin borcunun, MK md.2 kapsamında sona ermesi gerekmektedir. Ayrıca kusuruyla sebep olduğu başka zararların bulunması halinde haksız fiil sorumluluğu gündeme gelmelidir.

g. Zamanaşımı

Zamanaşımı, TBK 146-161. Maddeleri arasında düzenlenmiş bir başka borcu sona erdiren sebeptir. Zamanaşımı, belirli bir sürenin geçmiş olması sonucunda alacaklının borçludan alacak hakkını talep edememesi sonucunu doğurmaktadır. Zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlaması için söz konusu borcun geçerli olması ve muaccel hale gelmiş olması gerekmektedir.²²

Asıl borcun geçerliğini yitirmesinde olduğu gibi zamanaşımına uğraması da, fer'ilik ilkesi gereği kefalet üzerinde sonuç doğurmaktadır. Ancak geçerliliğini yitiren asıl borçtan farklı olarak zamanaşımı kendiliğinden sonuç doğurmayacak ve sadece borcu eksik borç haline getirecektir ve taraflarca ileri sürülmedikçe hakim, bu hususu kendiliğinden göz önüne alamayacaktır (TBK md.161).²³

Kefilin asıl borçluya ait def'ileri TBK md.591 kapsamında ileri sürebilmesi mümkündür ve dolayısıyla asıl borçlu, zamanaşımını alacaklıya karşı ileri sürmese dahi kefil, bu def'iyi ileri sürerek borçtan kurtulabilmektedir.²⁴ Ancak kefil, zamanaşımını bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde bunu alacaklıya karşı ileri sürmüyorsa, asıl borçluya karşı rücu hakkını yitirir.²⁵ Bu halde kefaletin artık garanti benzeri bir taahhüde dönüştüğü ileri sürülmüş olsa da garanti sözleşmesinin başkaca sonuçlarının doğması beklenemeyeceğinden bu görüşe katılmıyoruz.²⁶

²⁰ Reisoğlu, s.225.

²¹ Özen, Kefalet, s.521; Tandoğan, s.792.

²² Kılıçoğlu, s.642 vd.

²³ Ibid, s.660.

²⁴ Tandoğan, s.579; Özen, s.525. Kefil, asıl borçluya ilişkin itirazlarda bulunabilmektedir. Örneğin asıl borçlunun bono üzerinde imzası bulunmadığını kefilin öne sürebileceğine ilişkin bkz. Y. 11. HD 2000/8524 E., 2000/9891K., 11.12.2000 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

²⁵ Özen, s.525.

²⁶ Arzu Şen, Kefalet Sözleşmesinin Sona Erme Hükümleri ve Bu Hükümlerin Garan-

Zamanaşımı sürelerinin kesilmesi halinde, TBK md.155'te açıkça düzenlendiği üzere asıl borçluyla birlikte kefil açısından da kesilmiş sayılır. Ancak bunun tam tersi mümkün olmayacaktır, yani zamanaşımı kefile karşı kesilmişse asıl borçluya karşı da kesilmiş olmaz.

h. Geciktirici Şart ve Bozucu Şart

Asıl borcun sona ermesi halinde kefalet sözleşmesinden doğan borcun sona ermesi kuralı, emredici niteliktedir. Dolayısıyla kefalet sözleşmesinden doğan borç, asıl sözleşmeden doğan borç ile aynı kaderi paylaşmaktadır. Bu kapsamda asıl borcun hiç muaccel hale gele-meyecek olması durumunda asıl borcun sona erdiği ve bu doğrultuda kefalet borcunun da sona erdiği kabul edilmektedir.²⁷ Bu nedenle asıl borç için kararlaştırılmış olan geciktirici şartın gerçekleşmeyeceği kesinlik kazandığı takdirde, kefalet sözleşmesinden doğan borç da sona ermektedir.²⁸

Geciktirici şartın gerçekleşmeyeceğinin kesinlik kazanması gibi bozucu şartın gerçekleşmesi de asıl borcu sona erdirmekte ve böylelikle kefalette sona ermektedir.²⁹ Ancak bozucu şartın ileriye dönük (*ex nunc*) sonuç doğurduğu durumlarda bozucu şartın gerçekleşmesinden önce doğan borçlardan kefil sorumludur.³⁰

i. Kesin Hüküm ve Davadan Feragat

Mahkeme kararları, kural olarak sadece ilgili taraflara bağlamaktadır ve dolayısıyla asıl borçlu ve alacaklı arasında ortaya çıkan uyuşmazlıklarda asıl borçlu aleyhine verilen kararlar kefil bağlamaz. Ancak asıl borçlu lehine verilen ve asıl borcun geçersiz olduğu, eksik borç haline geldiği veya sona erdiği gibi borcun var olmadığı veya ortadan kalktığını tespit eden kararlarda kefil, TBK md.591 kapsamında kesin hükmü ileri sürerek borcundan kurtulma imkânına sahiptir.³¹

ti Sözleşmelerinin Sona Ermesine Uygulanması, Danışman: Doç. Dr. Murat Develioğlu, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012, s. 26.

²⁷ Özen, Kefalet, s.522; Grassinger, s.137.

²⁸ Hüseyin Murat Develioğlu, Kefalet Sözleşmesini Düzenleyen Hükümler Işığında Bağımsız Garanti Sözleşmeleri, İstanbul, 2009, s.433.

²⁹ Ibid.

³⁰ Oğuzman, Öz, s.895; Şen, s.12

³¹ Reisoğlu, s.230; Tandoğan, s.795; Necip Bilge, "Borçlu Hakkındaki Kesin Hükmün

Borcun bulunmadığına ilişkin dava asıl borçlu tarafından açılabilmektedir ancak asıl borçlunun dava açmaması halinde müteselsil kefilin de hukuki yararı bulunduğu için menfi tespit davası açabileceği belirtilmiştir.³²

Yargıtay 08.12.1998 tarihli kararında, davacının asıl borçlu yönünden feragat etmesi halinde kefilin de borcunun sona ereceğini belirtmiştir. Anılan kararda davacı alacaklının, asıl borçlu ve kefile karşı açtığı davada, asıl borçlunun ölmesi üzerine mirasçılarını davaya dâhil etmeyerek davadan asıl borçlu yönünden feragat etmesinin ve davayı sadece kefile karşı devam ettirmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Alacaklı, asıl borçluya karşı davadan feragat ederek alacak hakkının sona ermesine neden olmuş ve kefaletin fer'i niteliğinden dolayı aynı sonuç kefil bakımından da gerçekleşmiştir. Yargıtay, bunun aksinin kabulü halinde ödeme yapan kefillerin iç ilişkiye dayanarak asıl borçluya rücu etmek istemeleri üzerine asıl borçlunun mirasçılarının feragati gerekçe göstererek ödemeden kaçınabileceklerini ileri sürmüştür.³³

j. Asıl Borcu Doğuran Sözleşmenin Taraflarca Sona Erdirilmesi

Fer'ilik ilkesi gereği; asıl borcu doğuran sözleşmenin sona ermesiyle kural olarak kefalet de sona ermektedir. Asıl borcu doğuran sözleşmeden herhangi bir taraf dönerse sözleşme, geriye etkili olarak (*ex tunc*) sona ermektedir. Bu durumda asıl borç geçmişe dönük olarak sona ereceğinden kefalette böylelikle sona ermiş olacaktır.³⁴ Burada ortaya çıkabilecek olan bir husus, dönme sonucunda alacaklının menfi zararlarından dolayı kefile başvuru yapılıp yapılamayacağıdır. Bu duruma ilişkin olarak TBK md.589/III'te; aksi açıkça kararlaştırılmadıkça kefilin, sadece kefalet sözleşmesinin kurulmasından sonraki borçlardan sorumlu olacağı ve takip eden fıkra; asıl borç ilişkisinin hükümsüz hale gelmesinin sebep olduğu zarardan ve ceza koşulundan kefilin sorumlu tutulacağına ilişkin sözleşmelerin kesin olarak hükümsüz olacağı düzenlenmiştir.

Kefile Tesiri", Ad. Der., S.5,1954, s.599 vd.

³² Y. 23. HD. 2012/2635 E., 2012/4535 K., 02.07.2012 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

³³ Y. 13. HD. 1998/8536 E., 1998/9756 K., 08.12.1998 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

³⁴ Reisoğlu, s.224; Tandoğan, s.791.

Sözleşmenin taraflarca feshedilmesi halinde, kefalette asıl borca bağlı olarak sona ermektedir. Öyle ki asıl borcu doğuran sözleşme, asıl borçlunun kusurlu olması gerekçesiyle dahi feshedilse kefalet sona ermektedir.³⁵ Fesih sonucu ortaya çıkacak olan zararların tazmini için kefilin sorumlu tutulabilmesi ancak kefalet sözleşmesi taraflarının açıkça kararlaştırılması halinde mümkündür.³⁶

2. Süre Bakımından Sona Erme

Kefalet sözleşmesi, belirli süreli veya belirsiz süreli olarak akdedilebilmekte ve buna bağlı olarak, farklı sona erme düzenlemelerine tabi olmaktadır. TBK md. 600 belirli süreli kefalet sözleşmelerinin sona ermesini, TBK md. 601 ise belirsiz süreli kefalet sözleşmesinin sona ermesini düzenlemektedir.

a. Belirli Süreli Kefalet Sözleşmelerinde

Kefalet sözleşmesinde, kefilin sorumluluğu için belirli ve sınırlı bir süre kararlaştırılması halinde kefalet sözleşmesi belirli süreli olmaktadır.³⁷ Ayrıca taraf iradelerinden kefaletin belirli bir süre için verildiği anlaşılıyorsa yine belirli süreli bir kefalet sözleşmesinin varlığından söz edilebilir.³⁸ Ancak asıl borcun belirli süreli olması tek başına kefalet sözleşmesinin de belirli süreli olduğu anlamına gelmez.³⁹

Belirli süreli kefaletin sona ermesini düzenleyen TBK md. 600'da sona erme aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Süreli kefalette kefil, sürenin sonunda borcundan kurtulur”.

Yukarıda yer alan düzenleme kapsamında, belirli süreli kefalet sözleşmeleri sürenin dolmasıyla kendiliğinden sona ermektedir. Bu sürenin dolmasından sonra alacaklıya tanınmış bir ek süre bulunma-

³⁵ Reisoğlu, s. 224.

³⁶ Reisoğlu, s.224; Şahan, s.96.

³⁷ Grasinger, s.144; Reisoğlu, s.231; Şahan, s.52; Cansu Kaya Kızıllırmak, Kefalet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Halleri, Danışman: Prof. Dr. G. Sermet Akman, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2014, s.5.

³⁸ Grasinger, s.144; Şahan, s.52 vd; Şen, s.29; Kızıllırmak, s.11.

³⁹ Reisoğlu, s.234; Grasinger, s.145; Şen, s.29.

makta ve kefilin herhangi bir beyanda bulunma yükümlülüğü bulunmamaktadır.⁴⁰

Kefalet sözleşmesinin bağlı olduğu asıl sözleşmenin uzatılması halinde ise kefalet devam etmeyecektir ve uzatılan sözleşmeden doğan borçlar sebebiyle kefile başvurma olanağı bulunmamaktadır.⁴¹

TBK md. 598'de gerçek kişilerin verdikleri kefaletin, kefalet sözleşmesinin kurulmasından itibaren 10 yılın geçmesiyle kendiliğinden sona ereceği ve belirli süreli sözleşmeler açısından 10 yıldan fazla süre kararlaştırılmış olsa dahi, kefilin sorumluluğunun 10 yıl sonunda sona ereceği düzenlenmiştir. Kefilin 10 yıldan fazla sorumlu olabilmesi için kefaletin yenilenmesi gerekmekte ve yenilemenin de en geç 9. yılın sonuna kadar yazılı olarak yapılması gerekmektedir.

b. Belirsiz Süreli Kefalet Sözleşmelerinde

Belirsiz süreli kefalet sözleşmeleri, her halde, belirli süreli kefalet sözleşmelerine paralel olarak TBK md. 598/III gereği 10 yıllık süre ile sınırlandırılmıştır. Bunun yanında TBK md. 601'de belirli süreli kefalet sözleşmelerinin sona ermesi düzenlenmiştir:

“Süreli olmayan kefalette kefil, asıl borç muaccel olunca, adi kefalette her zaman ve müteselsil kefalette ise, kanunun öngördüğü hâllerde, alacaklıdan, bir ay içinde borçluya karşı dava ve takip haklarını kullanmasını, varsa rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçmesini ve ara vermeden takibe devam etmesini isteyebilir.

Borç, alacaklının borçluya yapacağı bildirim sonucunda muaccel olacaksa kefil, kefalet sözleşmesinin kurulduğu tarihten bir yıl sonra alacaklıdan, bu bildirimi yapmasını ve borç bu suretle muaccel olunca, yukarıdaki fıkra hükümleri uyarınca takip ve dava haklarını kullanmasını isteyebilir.

“Alacaklı, kefilin bu istemlerini yerine getirmezse, kefil borcundan kurtulur.”

Maddede yer alan düzenlemede önemli olan husus, asıl borcun

⁴⁰ Reisoglu, s.238; Özen, s.553; Şen, s.32.

⁴¹ Y. 13. HD. 2000/10649 E., 2000/10948 K., 05.12.2000; Y. 12. HD. 2001/7879 E., 2001/8795 K., 18.05.2001 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

muaccel hale gelmesidir ve düzenleme asıl borcun muaccel hale gelmesinden önceki dönemi ve muaccel hale geldikten sonraki dönemde alacaklının kefile karşı olan yükümlülüklerini ve kefilin alacaklıya karşı olan haklarını düzenlemektedir.

Asıl borcun muaccel olmasından sonra kefil, adi kefalette alacaklıdan bir ay içerisinde borçluya karşı olan dava ve takip haklarını kullanmasını, varsa rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçmesini ve ara vermeden takibe devam etmesini isteyebilmektedir. Alacaklının buna uymaması halinde kefil sorumluluktan kurtulmaktadır.

Müteselsil kefalette, asıl borcun muaccel olmasından sonra kefile alacaklıdan dava ve takip haklarını kullanmasını istemesi sadece kanunun öngördüğü hallerle sınırlandırılmıştır. Çünkü asıl borç muaccel olduktan sonra müteselsil kefilin kefalet borcunu ifa ederek sona erdirmesi şansı vardır. *Kızılırmak*, kanun koyucunun burada “kanunun öngördüğü hallerde” ifadesiyle müteselsil kefile doğrudan başvurulamayacak hallerin düzenlendiği TBK md.586’yı kastettiğini öne sürmektedir.⁴² Bu görüşe katılmakla birlikte; alacaklının takip başlattığı ve takibe devam etmediği hallerde de, müteselsil kefilin takibe devam edilmesini isteme hakkını kullanabilmesi gerekir.⁴³

Asıl borcun muaccel hale gelmesi alacaklının ihbarına bağlı olduğu durumlarda kefil, kefalet sözleşmesinin kurulmasından itibaren bir yıl sonra alacaklıdan ihbarda bulunarak asıl borcu muaccel hale getirmesini isteyebilir. Borç alacaklının bildirimi ile muaccel hale gelecekse; kefil, alacaklının bildirimiyle birlikte muaccel hale gelen borç için dava ve takip hakkını kullanmasını da ayrıca isteyebilir. Kanun koyucu böylelikle kefilin korumayı ve oluşabilecek belirsizliklerin önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

Kefilin yapacağı bildirimin şekli ve maddede yer alan bir aylık sürenin başlangıç tarihi konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde, hukukumuzda genel olarak, irade beyanlarının muhataba ulaşma tarihinin sürelerin başlamasına esas alındığından bahisle, kefilin bildiriminin alacaklıya ulaşmasıyla bir aylık sürenin

⁴² *Kızılırmak*, s.39.

⁴³ *Şen*, s.41.

başlaması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁴ Bildirimin şekline ilişkin ise *Reisoğlu*, bildirimin şekle tabi olmaması gerektiğini ifa etmiş,⁴⁵ *Olgaç* ise, kefilin tedbirli davranarak ihbarı yazılı ve hatta noter kanalıyla yapılmasının yerinde olacağını belirtmiştir.⁴⁶ Kanımızca kefilin bildiriminin kanunda şekle bağlanmamış olması ve kefaletle ilişkin hükümlerin açıkça kefilin korumayı amaçlaması nedenleriyle bildirimin şekle tabi tutulmaması gerekmektedir.

3. Kefaletten Dönme

6098 sayılı TBK ile mülga Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak kefalet sözleşmesinden dönme düzenlenmiştir. TBK md.599 ile kefile kefalet sözleşmesinden dönme hakkı tanınmıştır:

“Gelecekte doğacak bir borca kefalette, borçlunun borcun doğumundan önceki mali durumu, kefalet sözleşmesinin yapılmasından sonra önemli ölçüde bozulmuşsa veya mali durumunun, kefalet sırasında kefilin iyiniyetle varsaydığından çok daha kötü olduğu ortaya çıkmışsa, kefil alacaklıya yazılı bir bildirimde bulunarak, borç doğmadığı sürece her zaman kefalet sözleşmesinden dönebilir.

Kefil, alacaklının kefalete güvenmesi sebebiyle uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür”.

Yukarıda yer alan düzenlemeye göre; kefilin sözleşmeden dönebilmesi için kefaletin ileride doğacak bir borç için verilmesi ve asıl borçlunun maddi durumunun bozulmuş olması koşullarının bulunmasına bağlıdır.⁴⁷ İlk koşul, asıl borçlunun borcunun dönme tarihinden önce doğmamış olması durumudur. Buna örnek olarak, ileride alınacak olan bir kredi için kefilin kefalet vermesi gösterilebilir. Alacaklı asıl borçlu için kredi açmışsa artık kefil de kefalet sözleşmesinden dönme hakkına sahip değildir.⁴⁸

⁴⁴ Reisoğlu, s.245, Grasinger, s.150; Olgaç, Kefalet, s.37-38; Şahan, s.71.

⁴⁵ Reisoğlu, s.243.

⁴⁶ Senai Olgaç, Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Aktin Nevileri (Aktin Nevileri), C.3, Ankara, 1969, s.496.

⁴⁷ Serkan Ayan, Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, Ankara, 2013, s.557; Özen, Kefalet, s.562.

⁴⁸ Şen, s.71.

Asıl borçlunun maddi durumunun bozulması koşulu, kural olarak, kefalet sözleşmesinin yapılmasından daha sonra ancak asıl borcun doğumundan daha önce gerçekleşmesi gerekmektedir. Ancak bununla birlikte kefil, kefalet sözleşmesi kurulması sırasında asıl borçlunun maddi durumunun kefaletten dönmeyi gerektirecek kadar kötü olduğunu bilmiyorsa, yine de sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Burada kefilin asıl borçlunun maddi durumunu iyiniyetli olarak bilmiyor olması gerekir. Buradaki bilgisizlikten kasıt, kefilin asıl borçlunun maddi durumunu hiç bilmiyor veya hiç araştırmamış olması değil ancak asıl borçlunun maddi durumunun bildiğinden daha farklı olması durumudur.

Sözleşmeden dönme için gerekli iki koşulun gerçekleşmesiyle kefil, tek taraflı irade beyanı ile kefalet sözleşmesini sona erdirmeye imkânına sahiptir. Kefalet sözleşmesinin belirli süreli veya belirsiz olarak akdedilmesinin de sözleşmeden dönme hakkının kullanılması bakımından bir önemi yoktur.⁴⁹ Ancak kanun, bu irade beyanına yazılı şekil şartı getirmiştir. Buna göre kefilin, alacaklıya yapacağı bildirimin yazılı olması gerekmektedir. Ayrıca kefilin irade beyanının, kuşkuyla yer vermeyecek derecede açık olması gerekir.⁵⁰

TBK md.599/II'de alacaklının kefalete güvenmesinden dolayı uğradığı zararların tazminini kefiliden isteyebileceği düzenlenmiştir. Burada alacaklı, kefalet sözleşmesine güvenmemiş olsaydı hangi zararlardan kaçınmış olacaktıysa o durum göz önüne alınacaktır. Dolayısıyla ikinci fıkra ile alacaklının menfi zararlarının tazminini kefiliden talep edebileceğini söylemek yanlış olmaz.⁵¹

4. Çalışanlara Kefaletle Özgü Sona Erme

TBK md. 602'de çalışanlara verilen ve süreli olmayan kefaletle özgü bir sona erme hali düzenlenmiştir:

⁴⁹ Özen, Kefalet, s.562; Burak Özen, "6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefilin Sorumluluğunun Kefalet Sözleşmesine Özgü Sebeplerle Sona Ermesi" (Sona Erme), *İKÜHFD*, C.10, S.2, 2011, s.73; Ayan, s.556; Develioğlu, s.458.

⁵⁰ Özen, Kefalet, s.567; Özen, Sona Erme, s.76; Cevdet Yavuz, *Borçlar Hukuku Dersleri: Özel Hükümler*, İstanbul, 2011, s.705; Ayan, s.566.

⁵¹ Özen, Kefalet, s.569; Yavuz, s. 705; Şen, s.73

“Çalışanlara süreli olmayan kefalette kefil, her üç yılda bir, ertesi yılın sonunda geçerli olmak üzere sözleşmeyi feshettiğini bildirebilir”.

Hizmet ilişkisi kapsamında, çalışanların verebileceği zararlara karşı teminat sağlamak amacıyla kefalet verilmesi gündeme gelebilmektedir. Bu nedenle verilen teminatların süresiz olması ve 3 yıldan fazla sürmesi halinde kefile sözleşmeyi sona erdirmeye hakkı tanınmıştır. 3 yıllık dönemler içerisinde kefil, bildirimde bulunduğu yılı takip eden yılın sonunda geçerli olmak üzere kefalet sözleşmesini sona erdirebilmektedir.⁵² Burada kanun, yapılacak olan bildirimi herhangi bir şekil şartına bağlamamıştır.

5. Borcun Nakli

Borçlu, alacaklının onayı ile asıl borcu bir başkasına devredebilir ve asıl borçlu değişebilir. Asıl borçlunun değişmesi dışında borç ilişkisinin konusu ve alacaklı aynı kalmaktadır.⁵³ Kefalet sözleşmesi açısından borcun nakli irdelendiğinde; kişisel teminat verme amacıyla hareket eden kefil bakımından asıl borçlunun kimliği ve onunla arasındaki kişisel ilişki önem teşkil etmektedir.⁵⁴ Kefilin hiç tanımadığı, ödeme gücünü bilmediği bir kişiye kefil olması kendisinden beklenemez. Dolayısıyla borcun nakli halinde kefalet sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir.

Kefilin borcun nakline muvafakat vermesi halinde, kefalet sözleşmesi sona ermeyecek ve etkisini göstermeye devam edecektir. Ancak borcun nakli, kefalet sözleşmesini kendiliğinden sona erdireceği için muvafakatin, borcun nakline ilişkin sözleşmenin hükümlerini doğurmadan evvel verilmiş olması gerekmektedir.⁵⁵ TBK md. 198’te kefilin borcun nakline ilişkin muvafakatının yazılı şekilde alınması gerektiği düzenlenmiştir.

Borcun naklinden farklı olarak, alacağın temlikinde borç ve asıl borçlu aynı kalırken alacaklı değişmektedir. Yeni alacaklı, alacağın aslı

⁵² Reisoğlu, s.248; Olgac, Kefalet, s.39; Grasinger, s.180.

⁵³ Kılıçoğlu, s.599 vd; Oğuzman, Öz, s.960; Eren, s.1195.

⁵⁴ Grasinger, s.138; Necip Bilge, Borçlar Hukuku Özel Borç Münsabetleri (Borç Münsabetleri), Ankara, 1971, s.395.

⁵⁵ Kılıçoğlu, s.609-610; Tandoğan, s.796; Oğuzman, Öz, s.972.

ve fer'ileriyle birlikte alacağa bağlı rüçhan haklarını da devralır.⁵⁶ Kefalet sözleşmesi bakımından incelendiğinde ise, alacaklının sıfatı kefil bakımından önem taşımamakta ve dolayısıyla alacağın temliki ile kefalet sözleşmesi sona ermemektedir.⁵⁷

6. Alacaklıdan Kaynaklanan Sona Erme Halleri

a. Ödemeyi Kabul Etmeme

Kefil, alacaklı kendisine başvurmadan önce doğrudan ödemedede bulunarak kefalet sözleşmesini sona erdirebilir. Bu bağlamda alacaklının da kefilin yaptığı ödemeyi kabul etme külfeti bulunmaktadır aksi takdirde alacaklı, külfete aykırılığın sonuçlarına katlanmak zorunda kalacaktır.⁵⁸ Alacaklı haklı bir sebep olmaksızın kefilin yaptığı ödemeyi kabul etmezse kefil borcundan kurtulmaktadır. Ancak bu yükümlülük, asıl borç muaccel hale geldikten sonra ortaya çıkmaktadır. Borç muaccel olmadan önce alacaklı, kefilin yaptığı ödemeyi kabul etmek zorunda değildir.

TBK md. 593'te alacaklının ödemeyi kabul etme külfeti aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Borçlunun iflası sebebiyle olsa bile, borç muaccel olduğu takdirde kefil, alacaklıdan yapacağı ödemeyi kabul etmesini her zaman isteyebilir. Bir borca birden çok kişinin kefil olması durumunda alacaklı, kefillerden biri tarafından yapılacak kısmi ödemeyi, bunu öneren kefile düşen paydan az olmamak koşuluyla, kabul etmek zorundadır.

Alacaklı haklı bir sebep olmaksızın ödemeyi kabul etmekten kaçınırsa, kefil borcundan kurtulur; birlikte müteselsil kefalette ise, kefillerin sorumluluğu kendilerine düşen pay miktarınca azalır.

Alacaklının rızası varsa kefil, asıl borcu muaccel olmasından önce de ödeyebilir. Ancak, bu durumda kefil, asıl borçluya karşı rücu hakkını borcun muaccel olmasından önce kullanamaz.”

Bu düzenlemeyle kefil, asıl borç muaccel olduktan sonra kefalet

⁵⁶ Kılıçoğlu, s. 596.

⁵⁷ Develioğlu, s.463-464.

⁵⁸ Ayan, s.522; Ömer Çınar, Türk Borçlar Kanununa Göre Kefilin Sorumluluğunun Sona Ermesi, İstanbul, 2013, s.121; Kızılırmak, s.112.

borcu muaccel olmadan önce ödeme yaparak borcunu sona erdirmeye imkânına sahiptir.⁵⁹ Asıl borcun ne şekilde muaccel olduğunun bir önemi bulunmamaktadır, iflas haliyle dahi borç muaccel olmuşsa buna bağlı olarak kefilin ödeme yapma hakkı ve alacaklının ödemeyi kabul külfeti bulunmaktadır.

TBK md.84 gereği borcun tamamı muaccel ve belirlenebilirse alacaklı, borcun kısmen ifasını reddedebilir. TBK md.593'te bu kuralın yansımaları görülmekte ancak bununla birlikte, birden fazla kefilin bulunması halinde, alacaklının ödemeyi kabul etme zorunluluğu bulunmaktadır.

b. Alacaklının Özen Gösterme, Rehin ve Borç Senetlerinin Teslimi Yükümlülüklerini İhlali

Kefalet sözleşmelerinde alacaklının genel bir özen borcu bulunmamakla beraber alacaklının hangi hallerde özen borcu olduğu kanunda düzenlenmiştir.⁶⁰ TBK md. 592'te alacaklının özen gösterme, rehin ve borç senetlerinin teslimi yükümlülükleri düzenlenmiştir. Çalışma konumuzun kapsamı bakımından maddede sayılan yükümlülükler incelenmesinin mümkün olmaması nedeniyle kısaca değinmeyi yeterli görüyoruz.

TBK md. 591/IV, aşağıda değinecek olduğumuz alacaklının yükümlülüklerini ihlal halinde kefil bakımından ortaya çıkacak durumu düzenlemiştir:

“Alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın yükümlülüklerini yerine getirmez, ağır kusuruyla mevcut belgeleri veya rehinleri ya da sorumlu olduğu diğer güvenceleri elinden çıkarırsa, kefil borcundan kurtulur. Bu durumda kefil, ödediğinin geri verilmesini ve varsa ek zararının giderilmesini isteyebilir.”

TBK md. 591/I'de, alacaklının sahip olduğu teminatların kefilin zararına azaltması veya elden çıkartması durumunda kefilin borcunun azalacağı ve sona ereceği düzenlenmiştir:

“Alacaklı, kefalet sırasında var olan veya daha sonra asıl borçludan alacağın özel güvencesi olmak üzere elde ettiği rehin haklarını,

⁵⁹ Reisoğlu, s.244; Çınar, s.123; Grasinger, s.159.

⁶⁰ Reisoğlu, s.240 vd.; Özen, Kefalet, s.410 vd.; Ayan, s.576; Kızılırmak, s.126 vd.

güvenceyi ve rüçhan haklarını kefilin zararına olarak azaltırsa, zararın daha az olduğu alacaklı tarafından ispat edilmedikçe, kefilin sorumluluğu da buna uygun düşen bir miktarda azalır. Kefilin fazladan ödediği miktarın geri verilmesini isteme hakkı saklıdır”.

Birinci ve dördüncü fıkralar birlikte değerlendirildiğinde, birinci fıkranın getirdiği sonuç sadece kefilin sorumluluğunun azalması ancak dördüncü fıkraya göre; alacaklının birinci fıkradaki yükümlülüğünü, ağır kusuruyla ihlal etmesi halinde kefilin borcu tamamen sona ermektedir.⁶¹

TBK md.592/II’de çalışanlara kefalet düzenlenmiştir. Buna göre; alacaklının, çalışanları üzerindeki özen ve gözetim yükümlülüklerini ihmal etmesi sebebiyle borcun doğmasına neden olmuşsa kefilin sorumluluğu sona erebilmektedir. Burada yer alan özen ve gözetim yükümlülüğün kapsamı, taraflar arasında iş ilişkisini düzenleyen kurallar ve somut olayın özelliklerine göre belirlenmelidir.⁶²

“Çalışanlara kefalet hâlinde alacaklı, çalışanlar üzerinde yükümlü olduğu gözetimi ihmal eder veya kendisinden beklenebilen özeni göstermezse ve borç da bu sebeple doğmuş ya da bu özeni göstermesi hâlinde ulaşamayacağı ölçüde artmış olursa, bu borcu veya borcun artan kısmını kefinden isteyemez.”

TBK md. 592/III’te ise alacaklının borcunu ödeyen kefile, rücu hakkını kullanabilmesi için gerekli belgeleri ve ayrıca borcun teminatı için asıl borçludan alınmış rehin ve güvencelerin devrini yapma yükümlülüğü düzenlenmiştir.

“Alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın yükümlülüklerini yerine getirmez, ağır kusuruyla mevcut belgeleri veya rehinleri ya da sorumlu olduğu diğer güvenceleri elinden çıkarırsa, kefil borcundan kurtulur. Bu durumda kefil, ödediğinin geri verilmesini ve varsa ek zararının giderilmesini isteyebilir.”

Üçüncü fıkranın, dördüncü fıkra ile ilişkisi incelendiğinde, iki durumun ortaya çıkabileceği görülmektedir. Bunlardan bir tanesi, alacaklının elinde olan belgeleri haklı nedeni bulunmamasına rağmen teslim etmekten kaçınması ya da rehin ve güvenceleri devretmemeye

⁶¹ Özen, s.436-437; Kızılırmak, s.142.

⁶² Özen, s.595; Ayan, s.651; Çınar, s.167.

yanışmaması halidir. Diğer i ise alacaklının ağır kusuruyla teslim ve devir yükümlülüğü bulunan belge ve güvenceleri elinden çıkarmış olmasıdır. Bu iki durumda da kefilin borcu sona ermektedir ancak ilk durumda kusur aranmıyorken ikinci durumda ağır kusur arandığı gözden kaçırılmamalıdır.⁶³

III. Garanti Sözleşmesinin Sona Erme Halleri

Garanti sözleşmelerinin sona ermesi, kanunda düzenlenmediği gibi, TBK md.603'de sayılanlar arasında sona erme yer almamaktadır. Bu nedenle garanti sözleşmelerinin sona ermesi hususunu taraflar aralarında belirlemektedir.⁶⁴

Garanti sözleşmesinden doğan borçlar da diğer borçlar gibi ifa edilerek sona erdirilebilmektedir. Ayrıca garanti alanın, garanti vereni ibra etmesi veya garanti verenin takas beyanında bulunması da garanti sözleşmesini sona erdirecektir.⁶⁵

1. Asıl Borca Bağlı Olarak Sona Erme

Kefalet sözleşmeleri asıl borca bağlı, fer'i nitelikte olduğu için kural olarak, asıl borca bağlı olarak sona ermektedir. Ancak kefalet sözleşmelerinin aksine, garanti sözleşmeleri, her zaman asıl borca bağlı olarak sona ermemektedir.

Garanti sözleşmeleri ile asıl borç ile ilgili bir riskin gerçekleşmesi durumuna karşı garanti veren, alacaklıya teminat vermektedir. Bu noktada asıl borcun sona erme nedenine göre garanti sözleşmesinin sona erip ermeyeceği tespit edilebilmektedir. Asıl borç, garanti verenin üstlendiği riskin gerçekleşmesi sebebiyle sona ermişse garanti sözleşmesi sona ermeyecek hatta tam tersine garanti veren üzerindeki sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır. Ancak asıl borç, garanti verenin üstlendiği riskin gerçekleşmesinin imkânsızlaşmasıyla sona ermesi halinde artık garanti sözleşmesinin de sona ermesi gündeme gelecektir.⁶⁶

⁶³ Kırcı, s. 1300 vd; Özen, s. 437; Ayan, s.610.

⁶⁴ Develioğlu, s.436.

⁶⁵ Yasemin Yılmaz, "Garanti Sözleşmesi", TAAD, C.5, S.19, s.1109.

⁶⁶ Develioğlu, s.436; Şen, s.82.

Asıl borçlunun, borcunu ifa etmesi halinde garanti verenin üstlendiği riskin gerçekleşme olasılığı kalmamaktadır. Bundan dolayı garanti sözleşmesi de asıl borca bağlı olarak sona ermektedir. Aynı sonuç, alacaklının asıl borçluyu ibra etmesi, takası kabul etmesi, alacaklı ve asıl borçlu sıfatlarının birleşmesi, alacaklının kusuruyla objektif imkânsızlık halinin meydana gelmesi veya alacaklının kusuruyla garanti altına alınan riskin doğması hallerinde de gerçekleşecektir. Bunların yanında, asıl borcun yenilenmesi ile garanti sözleşmesinin konusu borç ortadan kalkacağı ve ortaya çıkan yeni borcun garanti sözleşmesi kapsamı dışında kalacağı için asıl borcun yenilenmesi de garanti sözleşmesinin sona ermesine yol açacaktır.⁶⁷

Garanti sözleşmesinin, asıl alacağı bağlı olarak sona erme kapsamında kefalet sözleşmesinden farkı, zamanaşımı ve alacaklının kusuru olmadan objektif imkânsızlık halinin meydana gelmesi hallerinde ortaya çıkmaktadır. Asıl alacağın zamanaşımına uğraması veya alacaklının kusuru olmadan objektif imkânsızlık halinin meydana gelirse, asıl borcun sona ermesine rağmen garanti sözleşmesi kapsamında garanti veren borcundan kurtulamayacaktır.⁶⁸

2. Süre Bakımından Sona Erme

a. Belirli Süreli Garanti Sözleşmelerinde

Garanti sözleşmelerinin, kefalet sözleşmeleri gibi, süreli olarak akdedilmeleri mümkündür. Taraflar, süre bakımından bir sınır veya bitiş tarihi belirleyerek garanti sözleşmesi akdettiklerinde bu sürenin dolması veya bitiş tarihinin gelmesiyle garanti sözleşmesi kendiliğinden sona ermektedir. Bu süre zarfı içerisinde garanti altına alınan risk gerçekleşmezse garanti veren, yükümlülüğünden kurtulur.⁶⁹

⁶⁷ Reisoglu, Garanti, s.170, Nami Barlas, Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları (Teminat Mektupları), İstanbul, 1986, S. 67, Tandoğan, s.883; Develioğlu, s.437. Asıl borcun yenilenmesi veya değişikliğe uğraması halinde garanti sözleşmesinin de sona ereceği hususu İngiliz hukuk düzeninde de mahkeme kararları ile desteklenmiştir. Bkz. İngiliz Mahkeme Kararı, Triodos Bank NV v Dobbs [2005] EWCA Civ 630, <http://lexisweb.co.uk/cases/2005/may/triodos-bank-nv-v-dobbs>, (son erişim: 29.11.2015); West Horndon Industrial Park Ltd v Phoenix Timber Group plc [1995] 1 EGLR 77, <http://egiewcms-test-auth.elasticbeanstalk.com/legal/west-horndon-industrial-park-ltd-v-phoenix-timber-group-plc/>, (son erişim: 29.11.2015).

⁶⁸ Develioğlu, s.438-439.

⁶⁹ Reisoglu, Garanti, s.171; Tandoğan, s.884; Develioğlu, s.447; Barlas, Teminat, s.25;

Belirli süreli garanti sözleşmelerinin, sürenin sonunda kendiliğinden sona ermesinin bir istisnası otomatik yenileme klotudur. Taraflar, belirli süreli garanti sözleşmesi yapmakla birlikte sözleşmenin süre sonunda otomatik olarak belirli bir süre için yenileneceğini kararlaştırabilirler.⁷⁰

Belirli süreli garanti sözleşmelerinin sona ermesinde ortaya çıkabilecek bir sorun, riskin garanti süresi içerisinde gerçekleşmesi ancak alacaklının ödeme talebini ve sözleşmede kararlaştırılmışsa belirli belgelerin ibrazını garanti süresinin dolmasından sonra gerçekleştirmesidir. Yargıtay, riskin garanti süresi içerisinde doğmasıyla garanti verenin ödeme yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmiş ve dolayısıyla garanti verenin borcu, on yıllık zamanaşımına tabi hale gelmiştir.⁷¹ Bu sonuca varılması, uygulamada özellikle kontr-garanti sözleşmeleri açısından sorunlar yaratmıştır.⁷²

Yaşanan sorunlar üzerine kanun koyucu tarafından, 818 Sayılı Borçlar Kanunun 110. maddesine ikinci fıkra eklenerek belirli süreli sözleşmelerde, süre içerisinde yazılı ödeme başvurusu şartı getiren sözleşme hükümlerini geçerli saymıştır. 6098 Sayılı Borçlar Kanununda da bu hüküm korunmuştur. TBK md. 128/II:

“Belirli bir süre için yapılan üstlenmede, sürenin bitimine kadar üstlenene edimini ifa etmesi için yazılı olarak başvurulmaması hâlinde, üstlenenin sorumluluğunun sona ereceği kararlaştırılabilir”.

Son durumda, öncelikle garanti sözleşmesinde tarafların bu hususa ilişkin herhangi bir belirleme yapıp yapmadıklarına bakılmalıdır. Taraflar, garanti süresi içerisinde ödeme talebinin ve ilgili belgelerin ibrazını zorunlu kılabilirler. Ancak taraflar, herhangi bir belirleme yapmamışsa garanti verenin ödeme yükümlülüğü, riskin garanti süresi içerisinde gerçekleşmesi şartıyla on yıllık zamanaşımına tabi olacaktır. Bu husus Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

Yavuz, s.713.

⁷⁰ Develioğlu, s. 448.

⁷¹ Y. 11. HD. 1978/4755 E., 1978/5397 K., 01.12.1978 T. (Tandoğan, s.887, dn.89).

⁷² Develioğlu, s.449-450. Garanti sözleşmelerinin asıl borç ile ilişkisine benzer bir bağımsız ilişki, kontr-garanti ve garanti sözleşmeleri arasında da bulunmaktadır (Charles Chatterjee, “The Independence of Contracts of Guarantee and Counter-Guarantee from the Underlying Contract”, Journal of International Banking Law, C.10, S.4, s.130).

“Kural olarak belli bir süre için verilen garanti halinde, süresi içinde rizikonun gerçekleşmemesi, yükümlülüğün ortadan kalkması sonucunu doğurur. Garanti sözleşmesi Borçlar Kanunu’nun 110 uncu maddesine 8.7.1981 gün ve 2486 sayılı Yasa ile eklenen fıkrasına uygun bir biçimde yapılmışsa vade sonuna kadar yazılı istekle bulunulmadığı takdirde bankanın şarta bağlı sorumluluğu sona erer. Bu yolda bir kayıt garanti sözleşmesine konulmamış ise teminat mektubu süreli olsa dahi on yıllık zamanaşımı süresi doluncaya kadar tazmin talebi ileri sürülebilir...”⁷³

b. Belirsiz Süreli Garanti Sözleşmelerinde

Tarafların garanti sözleşmesinde bir süre belirlememeleri halinde ortaya belirsiz süreli garanti sözleşmeleri çıkmaktadır.⁷⁴ Her ne kadar garanti sözleşmesinde bir süre belirlenmemiş olsa da, garanti verenin yükümlülüğü zamanaşımı süresi dolana kadar devam etmektedir.⁷⁵ Kanımızca kanundaki genel zamanaşımı süresi, emredici hüküm olmasından yola çıkarak yine kanunda aksi bir hüküm bulunmadıkça uygulanmak zorundadır. Ayrıca aksinin kabulü, garanti verenin sınırsız sorumlu olmasına yol açacaktır.⁷⁶

Zamanaşımının işlemeye başladığı tarih ise garanti altına alınan riskin gerçekleşme tarihidir.⁷⁷ Ancak riskin doğumu için alacaklının bir fiili bekleniyorsa garanti veren alacaklıya fiilin niteliğine göre makul bir süre tanıyarak gerekeni yapmasını isteyebilir. Alacaklı bu süre içerisinde fiili gerçekleştirmezse, garanti veren borcundan kurtulur.⁷⁸

3. Sözleşmeden Dönme

Kefalet sözleşmeleri için düzenlenmiş olan kefilin sözleşmeden dönme hakkı, garanti sözleşmeleri bakımından doğrudan uygula-

⁷³ YHGK 1987/11-642 E., 1988/287 K., 30.3.1988 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

⁷⁴ Barlas, s.24; Develioğlu, s.453

⁷⁵ Reisoğlu, Garanti, s.172; Yılmaz, s.1110-1111.

⁷⁶ Develioğlu, s.454.

⁷⁷ Ancak bunun aksi yönde görüşler de mevcuttur. Riskin, garanti sözleşmesinin kurulmasından itibaren on yıl geçmesine rağmen gerçekleşmemiş olması durumunda zaman aşımına uğrayacağı yönündeki görüş için bkz. Pierre Engel, *Traité des obligations en droit suisse*, 2. Éd, Berne, 1997, s.434 (Naklen: Develioğlu, s. 463, dn.1818).

⁷⁸ Reisoğlu, Garanti, s.170-171; Oğuzman, Öz, s.425; Tandoğan, s.884.

ma alanı bulamayacaktır. Ancak doktrinde kefile sözleşmeden dönme hakkının tanınmasındaki amacın zayıf görünen taraf olan kefilin menfaatinin korunması olduğu ve dolayısıyla iş hayatında yetkin olmayan gerçek kişilerin garanti veren olduğu garanti sözleşmelerinde de uygulanabileceği belirtilmiştir.⁷⁹ Uygulamada genellikle iş hayatında profesyonel olarak yer alan tüzel kişiliklerin garanti verildiği görülmekteyse de, somut olayın özellikleri göz önüne alınmak kaydıyla iş hayatı dışındaki gerçek kişi garanti verenin de menfaatinin korunması gerektiği görüşüne katıldığımızı belirtmek isteriz.

4. Asıl Borçlu ve Garanti Veren Sıfatlarının Birleşmesi

Asıl borçlu ve garanti veren sıfatlarının birleşmesi halinde, aynı kefalet sözleşmelerinde olduğu gibi, borçlu kendi borcuna garanti veremeyeceğinden dolayı garanti sözleşmesi kendiliğinden sona ermektedir.⁸⁰

Kefalet sözleşmelerinde TBK md.598/II gereği, borçlu ve kefil sıfatların birleşmesi halinde, alacaklı için kefaletten doğan yararlar saklı kalmaktadır. Her ne kadar TBK md.598 hükmü doğrudan garanti sözleşmelerine uygulanamayacak olsa da, hakkaniyet gereği aynı sonuç garanti sözleşmelerinde de doğacak ve alacaklının, garanti sözleşmesi kapsamında rehin, cezai şart gibi yararları saklı kalacaktır.⁸¹

5. Borcun Nakli

Garanti sözleşmesi, her ne kadar asıl alacaktan bağımsız olsa da, sözleşmede açık bir düzenlemenin bulunmaması durumunda borcun nakli ile sona erer. Garanti veren, asıl borçlu yani borcu devreden

⁷⁹ Develioğlu, s.459; James Devenney, Mel Kenny, "Unfair Terms, Surety Transaction and European Harmonisation: a Crucible of Europeanised Private Law?", *Conveyancer and Property Lawyer*, C.4, 2009, s.295-296. Birçok Avrupa ülkesinde de tüketicilerin (profesyonel ticari hayat haricinde kalan gerçek kişiler tüketici "consumer" olarak ele alınmaktadır) verdikleri garantilerde, garanti verenin zayıf konumda olmasında dolayı garanti vereni koruyucu düzenleme ve yorumların yapıldığına dair araştırma için bkz. Drobnig, s.515 vd.

⁸⁰ Kişisel garanti sözleşmelerinin haricinde şirketlerin de çoğunluk hissesine sahip olduğu veya kontrolü elinde bulundurduğu şirket lehine garanti veremeyeceği yönünde İspanyol Yüksek Mahkemesi kararı için bkz. *Hotel Plan v Banco del Noroeste*, 16 Aralık 1985 (Angel Carrasco, "Spain: Letters of Comfort", *Journal of International Banking Law and Regulation*, C.22, S.9, s.92-93.

⁸¹ *Ibid*, s.460.

borcunu ifa etmemesine ilişkin bir taahhütte bulunmuştur. Bir başka deyişle garanti sözleşmesinin konusu, borcu devreden borcunu ifa etmemesi riskidir. Borcun nakli ile borç bir başka kişiye, borcu devralana, geçmekte ve dolayısıyla garanti sözleşmesinin konusu dışında bir risk ortaya çıkmaktadır. Garanti verenin, üstlendiği risklerde daha sonra meydana gelen değişiklikten sorumlu olması beklenemez. Bu nedenlerle, borcun nakli halinde garanti sözleşmesi sona ermektedir.

6. Alacağın Temliki

Garanti sözleşmesinin asıl borç ilişkisinden bağımsız olması nedeniyle asıl alacağın temliki, garantiden doğan hakkın kaderi üzerinde etkili olmaz. Bu nedenle asıl alacağın temliki kendiliğinden garanti alacağının temlikine yol açmaz.⁸² Ayrıca ve açıkça garantiden doğan alacağın temlik edilmesi gerekmektedir. Garanti verenin açık onayı olmadan asıl alacak temlik edilirse, garanti veren borcundan kurtulmaktadır.⁸³

Garanti verenin, garanti sözleşmesi veya mektubunda “transfer edilebilir”, “transferable” gibi ibarelere yer vermesi halinde, açık onayın baştan alındığı dolayısıyla alacağın temliki halinde tekrar onay alınmasına gerek olmaksızın garanti borcunun devam edeceği de doktrinde öne sürülmüştür.⁸⁴

Asıl alacak haricinde, garanti sözleşmesinden doğan alacağın, sözleşmede açık bir kısıtlama ve borcun niteliği gereği bir engel olmaması ve garanti sözleşmesinden doğan ödeme talebi hakkı devredilmeden

⁸² Aksi yönde görüş için bkz. Emin Can Kahyaoğlu, Banka Garantileri, İstanbul, 1996, s. 105.

⁸³ Y. 11. HD. 1990/7824, 1992/5567, 21.04.1992 T. (Kazancı Bilgi Bankası); Develioğlu, s.467.

⁸⁴ Şen, s.94. Common law sisteminde de bu tarz ibarelerle baştan onay anlamına geleceği yönündeki görüş için bkz. Marcus Barclay, “When is a variation not a variation?”, *Landlord & Tenant Review*, C.14, S.1, 2010, 7-10, s.8-9; Shearman & Sterling LLP, “United Kingdom: Guarantees - Non-Banking Context”, *Journal of International Banking Law and Regulation*, C.26, S.2, s.23; İngiliz Mahkeme Kararı, *Vossloh Aktiengesellschaft v Alpha Trains Limited* [2010] EWHC 2443 (Ch), [http://www.buildingdisputestribunal.co.nz/site/buildingdisputes/files/Court%20Decisions/Vossloh%20Aktiengesellschaft%20v%20Alpha%20Trains%20\(UK\)%20Ltd%20\[2010\]%20EWHC%202443%20\(Ch\).pdf](http://www.buildingdisputestribunal.co.nz/site/buildingdisputes/files/Court%20Decisions/Vossloh%20Aktiengesellschaft%20v%20Alpha%20Trains%20(UK)%20Ltd%20[2010]%20EWHC%202443%20(Ch).pdf), (son erişim: 29.11.2015).

temlikinin mümkün olduğu belirtilmiştir.⁸⁵ Yargıtay da, muhatabın tüm ödeme şartlarını gerçekleştirdikten sonra garanti sözleşmesinden doğan alacağını devredebileceği yönünde karar vermiştir.⁸⁶

IV. Sonuç

Kefalet sözleşmesi ve garanti sözleşmesi, fer'ilik-bağımsızlık özellikleriyle birbirinden önemli farklılıklar barındırmaktadır. Ayrıca kefalet sözleşmesi kanunda düzenlenmişken garanti sözleşmesinin düzenlenmemiş olması başkaca önemli bir farktır. Aralarındaki bu farklar, zaman zaman benzerlikler olsa da, sona erme hallerinde de kendisini belli etmektedir.

Kefalet sözleşmesi, asıl borca bağlı fer'i nitelikte bir borç olmasından dolayı asıl borcun her ne sebeple olursa olsun sona ermesi halinde kendiliğinden sona ermektedir. Kanundaki düzenleme de bu hususu açıkça ortaya koymuştur. Garanti sözleşmeleri ise, asıl borçtan bağımsız olmasından dolayı, kural olarak, asıl borcun sona ermesiyle doğrudan sona ermez. Ancak garanti sözleşmesinin konusunu, asıl borçlunun borcunu ifa etmemesi riski oluşturduğu için ifa, ibra, takas, yenileme, alacaklının kusuru ile imkânsızlık veya riskin ortaya çıkması hallerinde asıl borca bağlı olarak sona ermektedir. Bunun yanında, alacaklının kusuru olmadan asıl borcun imkânsız hale gelmesi veya asıl borcun zaman aşımına uğraması, garanti sözleşmesini sona erdirmez.

Süre bakımından belirli süreli kefalet sözleşmeleri ve garanti sözleşmeleri sürenin bitmesiyle sona ermektedir. Ancak belirsiz süreli sözleşmeler bakımından farklılık ortaya çıkmaktadır. Kefalet sözleşmeleri, sözleşmenin kurulmasından itibaren on yılın dolmasıyla kanunun emredici hükmü gereği sona ermektedir ancak garanti sözleşmelerinde genel zamanaşımı kuralı uygulanacak ve riskin ortaya çıkmasından itibaren on yıllık zamanaşımına tabi olacaktır.

Kefalet sözleşmelerinde kefile sözleşmeden dönme hakkı tanınmışken bu hak, kural olarak, garanti sözleşmelerinde bulunmamaktadır. Ancak garanti verenin iş hayatında yetkin olmayan gerçek kişi olması halinde, garanti sözleşmesinden dönme hakkı bulunmaktadır.

⁸⁵ Develioğlu, s.468-472.

⁸⁶ Y. 11. HD 1990/7824 E., 1992/5567 K., 21.04.1992 T. (Kazancı Bilgi Bankası).

Borcun nakli halinde kefalet sözleşmesi de garanti sözleşmesi de sona ermektedir. Ancak alacağın temlikinde kefalet sözleşmesi sona ermezken, garanti sözleşmesi sona ermektedir.

Borçlu ve kefil/garanti veren sıfatlarının birleşmesiyle, hem kefalet hem de garanti sözleşmesi sona ermektedir ancak alacaklı yararına kefalet veya garanti sözleşmesinden kaynaklanan haklar saklı kalmaktadır.

Kefalet sözleşmeleri için, garanti sözleşmesinden farklı olarak kanunda özel öngörülen başka sona erme sebepleri de bulunmaktadır. Bunlar, çalışanlara kefalete özgü sona erme, alacaklının kefilin ödemesini kabul etmemesi halinde sona erme ve alacaklının özen, rehin ve belgeleri teslim etme yükümlülüklerini ihlali halinde sona erme halleridir.

Kaynakça

- Ayan Serkan, Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, Ankara, 2013
- Barclay Marcus Barclay, "When is a variation not a variation?", *Landlord & Tenant Review*, C.14, S.1, 2010, 7-10
- Barlas Nami, Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları, İstanbul, 1986 (Teminat Mektupları)
- Bilge Necip, Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Ankara, 1971 (Borç Münasebetleri)
- Bilge Necip, "Borçlu Hakkındaki Kesin Hükmün Kefile Tesiri", *Ad. Der.*, S.5, 1954, 592-602 (Kesin Hüküm)
- Bilge Necip, "Kefilin Alacaklıya Halef Olmasından Doğan Bazı Meseleler", *AHFD*, C.11, S.1-2, 281-295 (Halef)
- Bilge Necip, "Kefilin Mesuliyetinin Şümulü", *AHFD*, C.13, S.1-2, 86-171 (Kefil)
- Carrasco Angel, "Spain: Letters of Comfort", *Journal of International Banking Law and Regulation*, C.22, S.9, 92-94
- Chatterjee Charles, "The Independence of Contracts of Guarantee and Counter-Guarantee from the Underlying Contract", *Journal of International Banking Law*, C.10, S.4, 130-135
- Çınar Ömer, Türk Borçlar Kanununa Göre Kefilin Sorumluluğun Sona Ermesi, İstanbul, 2013
- Develioğlu Hüseyin Murat, Kefalet Sözleşmesinin Düzenleyen Hükümler Işığında Bağımsız Garanti Sözleşmeleri, İstanbul, 2009
- Devenney James; Kenny Mel, "Unfair Terms, Surety Transaction and European Harmonisation: a Crucible of Europeanised Private Law?", *Conveyancer and Property Lawyer*, C.4, 2009, 295-308

- Drobnig Ulrich, "Recent Legislative Trends in the Field of Personal Security", *European Business Organization Law Review*, C.2, S.3-4, 2001, 511-524
- Engel Pierre, *Traité des obligations en droit suisse*, 2. Éd, Berne, 1997, s.434 (Naklen: Develioğlu)
- Eren Fikret, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul, 2003
- Grassinger Gülçin Elçin, *Borçlar Kanununa Göre Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkanları*, İstanbul, 1996
- Kahyaoglu Emin Can, *Banka Garantileri*, İstanbul, 1996
- Kılıçoğlu Ahmet, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Genişletilmiş 7. Bası, Ankara, 2006
- Kırca İsmail, "Alacaklının Teminat Olarak Aldığı Emre Yazılı Kambyo ve Nama Yazılı Senetlerini Borcu Ödeyen Kefile Devir ve Teslim Borcunun İfa Şekli", Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C.1, Ankara, 2010, 1299-1304
- Kızıllırmak Cansu Kaya, *Kefalet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Halleri*, Danışman: Prof. Dr. G. Sermet Akman, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2014
- Koeck Bernhard, "Loan Sales and the Transfer of Collateral under Austrian Law", *Journal of International Banking Law and Regulation*, C.25, S.8, 367-369
- Koyuncuoğlu Tennur, *Türk ve İsviçre Hukukunda Borcun Yenilenmesi*, İstanbul, 1972
- Oğuzman M. Kemal; Öz Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 8. Bası, İstanbul, 2010
- Olgaç Senai, *Kefalet*, Ankara, 1978
- Olgaç Senai, *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu*, Aktin Nevileri, C.3, Ankara, 1969
- Özen Burak, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, İstanbul, 2012
- Özen Burak, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefilin Sorumluluğunun Kefalet Sözleşmesine Özgü Sebeplerle Sona Ermesi", *İKÜHFD*, C.10, S.2, 2011, 53-77
- Reisoğlu Seza, *Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Kefalet*, Ankara, 1992 (Kefalet)
- Reisoğlu Seza, *Garanti Mukavelesi*, Ankara, 1963 (Garanti)
- Shearman & Sterling LLP, "United Kingdom: Guarantees - Non-Banking Context", *Journal of International Banking Law and Regulation*, C.26, S.2, 22-24
- Şahan Gökhan, *Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Ankara, 2009
- Şen Arzu, *Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi Hükümleri ve Bu Hükümlerinin Garanti Sözleşmelerinin Sona Ermesine Uygulanması*, Danışman: Doç. Dr. Murat Develioğlu, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012
- Tandoğan Haluk, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, İstanbul, 2010
- Tunçomağ Kenan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C.1, İstanbul, 1968
- Turanboy Kürşat N, *İbra Sözleşmesi*, Ankara, 1998

Yavuz Cevdet, Borçlar Hukuku Dersleri: Özel Hükümler, İstanbul, 2011

Yılmaz Yasemin, "Garanti Sözleşmesi", TAAD, C. 5, S.19, 1079-1116

Yargı Kararları

İngiliz Mahkeme Kararı, Triodos Bank NV v Dobbs [2005] EWCA Civ 630, <http://lexisweb.co.uk/cases/2005/may/triodos-bank-nv-v-dobbs>, (son erişim: 29.11.2015)

İngiliz Mahkeme Kararı, Vossloh Aktiengesellschaft v Alpha Trains Limited [2010] EWHC 2443 (Ch), [http://www.buildingdisputestribunal.co.nz/site/building-disputes/files/Court%20Decisions/Vossloh%20Aktiengesellschaft%20v%20Alpha%20Trains%20\(UK\)%20Ltd%20\[2010\]%20EWHC%202443%20\(Ch\).pdf](http://www.buildingdisputestribunal.co.nz/site/building-disputes/files/Court%20Decisions/Vossloh%20Aktiengesellschaft%20v%20Alpha%20Trains%20(UK)%20Ltd%20[2010]%20EWHC%202443%20(Ch).pdf), (son erişim: 29.11.2015)

İngiliz Mahkeme Kararı, West Horndon Industrial Park Ltd v Phoenix Timber Group plc [1995] 1 EGLR 77, <http://egiewcms-test-auth.elasticbeanstalk.com/legal/west-horndon-industrial-park-ltd-v-phoenix-timber-group-plc/>, (son erişim: 29.11.2015)

Y. 11. HD. 1978/4755 E., 1978/5397 K., 01.12.1978 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 11. HD 1990/7824 E., 1992/5567 K., 21.04.1992 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 11. HD 2000/8524 E., 2000/9891K., 11.12.2000 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 11. HD 2011/5684 E., 2012/13371 K., 14.09.2012 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 12. HD. 2001/7879 E., 2001/8795 K., 18.05.2001 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 12. HD. 2010/29024 E., 2011/9547 K., 16.05.2011 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 13. HD. 1998/8536 E., 1998/9756 K., 08.12.1998 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 13. HD. 2000/10649 E., 2000/10948 K., 05.12.2000 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 19. HD 2005/2261 E., 2005/13044 K., 26.12.2005 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 19. HD. 2012/9018 E., 2012/14916 K., 11.10.2012 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

Y. 23. HD. 2012/2635 E., 2012/4535 K., 02.07.2012 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

YHGK 1987/11-642 E., 1988/287 K., 30.3.1988 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

YHGK 2002/19-426 E., 2002/513 K., 12.06.2002 T. (Kazancı Bilgi Bankası)

YHGK 2012/11-666 E., 2013/238 K., 13.02.2013 T. (Kazancı Bilgi Bankası)